

"तस्य भासा सर्वमिदं विभाति"

चिन्मय आदेश

Monthly Newsletter of Chinmaya Mission Mulund

त्रिंशत् (XXX) स्रोतः

SEPTEMBER - 2023

नवम (IX) रश्मिः

Chinmaya Mission Mulund CHINMAYA GEETA FEST - 2023

Bhagwad Geeta Chapter - IV

JÑĀNA-KARMA-SANNYĀSA YŌGAḤ

THE YOGA OF RENUNCIATION OF ACTION IN KNOWLEDGE

- ❖ **GEETA CHANTING FOR CHILDREN**
- ❖ **GEETA CHANTING FOR ELDERS**
- ❖ **ELOCUTION (FOR AGE 16 AND ABOVE)**
- ❖ **VIDEO QUIZ (FOR AGE 16 AND ABOVE)**

For more details visit:

www.chinmayamissionmulund.com/geeta-chanting-competition

For any queries contact:

Vasantha Balan - 8879717030

Lakshmi Kumar - 9820590472

Chinmaya Mission Mulund

CHINMAYA GEETA CHANTING COMPETITION
FOR CHILDREN - 2023

Bhagwad Geeta Chapter - IV

JÑĀNA-KARMA-SANNYĀSA YŌGAḤ
THE YOGA OF RENUNCIATION OF ACTION IN KNOWLEDGE

PRELIMINARY ROUND ON
SUNDAY, 3RD DECEMBER 2023

CHANT GEETA

ENCHANT KRISHNA

For more details regarding
Portion, Dates, etc.

www.chinmayamissionmulund.com/geeta-chanting-competition

For any queries contact: **Vasantha Balan - 8879717030**
Lakshmi Kumar - 9820590472

Chinmaya Mission Mulund

CHINMAYA GEETA CHANTING COMPETITION
FOR ELDERS - 2023

ON

Bhagwad Geeta Chapter - IV

JÑĀNA-KARMA-SANNYĀSA YŌGAḤ
THE YOGA OF RENUNCIATION OF ACTION IN KNOWLEDGE

PRELIMINARY ROUND ON
SUNDAY, 26TH NOVEMBER 2023,
9.30 AM TO 12.00 NOON

CHANT GEETA

ENCHANT KRISHNA

For more details regarding portion, dates, etc. visit:
www.chinmayamissionmulund.com/geeta-chanting-competition

Vasantha Balan - 8879717030
Lakshmi Kumar - 9820590472

Last date of registration for Preliminary round:
20th Nov 2023

Chinmaya Mission Mulund

GEETA ELOCUTION COMPETITION - 2023

ON

Bhagwad Geeta Chapter - IV

JÑĀNA-KARMA-SANNYĀSA YŌGAḤ

THE YOGA OF RENUNCIATION OF ACTION IN KNOWLEDGE

In English & Marathi

17th Dec 2023, Sunday, 10.00 am To 11.30 am

Group	Eligibility	Topic*	Time Limit
F, G, H, I, J	Age 16 and above	1) Avatar Rahasya (V-5 to V-9) OR 2) Gnana Mahima (V-34 to V-38)	Max. 7 Mins

**Venue: Friends' Academy, LBS Marg,
Opp Vasant Oscar, Mulund(W).**

Eligibility: Age 16 and above

Last date of registration - 10 Dec 2023

Registration form fee - Rs. 100/-

**For any queries contact: Vasantha Balan - 8879717030
Lakshmi Kumar - 9820590472**

Chinmaya Mission Mulund

VIDEO QUIZ

Bhagwad Geeta Chapter - IV

JÑĀNA-KARMA-SANNYĀSA YŌGAḤ

THE YOGA OF RENUNCIATION OF ACTION IN KNOWLEDGE

ON

7th Jan 2024, Sunday, 7.00 pm to 8.30 pm

“ Watch attentively one-hour video of Pujya Gurudev Swami Chinmayananda’s based on 4th chapter and answer the Questionnaire in English based on the video. ”

Eligibility: Age 16 and above

Registration form fee: Rs. 50 /-

For any queries contact: Vasantha Balan - 8879717030

Lakshmi Kumar - 9820590472

**Venue: Chinmaya Shreeram, Aroto House, First Floor,
P K Road, Mulund(W)**

DEAR GEETA LOVERS

The grand vision behind the Geeta Fest, is that chanting initially introduces one to the world renowned Bhagawad Geeta. Naturally this leads to the study of the text, resulting in the gain of the knowledge revealed therein.

We invite all of you to be a part of the Geeta Fest and request parents and well-wishers to contribute and donate generously towards this noble endeavor.

Sponsorship for 10 Children	Rs. 300 /-
Sponsorship for 25 Children	Rs. 750 /-
Sponsorship for 50 Children	Rs. 1500 /-
Certificate Sponsorship	Rs. 1000 /-
Prize Sponsorship	Rs. 2500 /-

To donate visit:

<https://chinmayamissionmulund.com/geeta-chanting-competition-sponsorship/>

Contact: Smt. Vasantha Balan – 8879717030

EDITORIAL COLUMN

Harih Om!

As we are aware, any *Sadhana* or *Punya Karma* done during the *Adhik Maas* also called *Purushottam Maas* yields many times more merits. This year, *Adhik Maas* was observed from 18th July to 16th August and has a special significance due to it occurring in the auspicious *Shravan* month which is a rare occurrence every 19 years. Keeping this in view, *Rudrabhishekam* was performed at *Chinmaya Shreeram* on Monday, 24th July being the first *Adhik Shraavan Somvaar*. *Rudrabhishekam* was also performed on 30th July, being *Pradosham*, again an auspicious day earmarked for the worship of Lord Shiva. The 30th *Chinmaya Aradhana* day i.e. the *Samadhi* day of *Pujya Gurudev Swami Chinmayananda* was observed on 3rd August with the usual reverence. *Paduka Puja* was performed in the evening followed by the *Arati* and screening of a video of the

Australian Interview of Pujya Gurudev recorded in June 1984. Gurudev's elucidation of Vedanta, Indian culture and tradition, the role of the Chinmaya Mission, the difference between caste system and casteism, the inevitability of a caste system (*Varna Vyavastha*) due to the inherent personality differences of people, the impact of technology and Western way of life on Indian tradition was remarkable. To a question by the interviewer towards the end of the interview as to what if India suddenly became communist and decided to get rid of religion, would Hinduism still survive, Gurudev smiled and roared "Religion is not only rituals and temples. They are symbols; the Truth, the philosophy cannot be destroyed. Idols were broken but they could not do any harm to our religion. As long as the first mantra of the Ishavasya Upanishad '*Ishavaasyam Idam Sarvam....*' remains Vedanta and Hinduism cannot die." We also watched an excerpt of Pujya Gurudev's inspiring talk at the United

Nations in December 1992.

The monthly *Sampoorna Geeta Parayanam* was held from 3.30 to 6.30 pm on Sunday 13th August followed by the *Arati*.

‘*Hum Hai Bharatiya*’ was the theme of the Balavihar Celebration of Independence Day on Sunday, 20th August at Chinmaya Shreeram. More than 50 children from Mulund Balavihars participated in the Fancy Dress, song and dance presentations on patriotic themes. Many more children, parents and Mission members also attended the programme. Children were given an orientation on “What makes us a Bharatiya”. Bharat means a land where people revel in the light of knowledge. Children were given ten suggestions (not commandments) to be a Bharatiya.

- ✓ Study our scriptures like *Bhagawad Geeta*, *Srimad Ramayanam*, *Srimad Bhagawatham* etc. Our spiritual knowledge is our unique strength.
- ✓ Make prayers/*Sandhyavandanam* a part of

our daily routine.

- ✓ Go to the temple at least once a week. Temples are the seat of our culture and a divine place to remind us of the Lord and His glory.
  - ✓ Celebrate our festivals and important days with the knowledge of their importance and sacredness.
  - ✓ Respect our elders. That is a beauty of our culture.
  - ✓ Wear traditional clothes.
  - ✓ Wear external marks of a Sanatana Dharmi viz. Tilak, Kumkum, Chandan, Vibhooti etc.
  - ✓ Stay in Bharat. Our country has given us everything and it is our duty to serve Her.
  - ✓ Explore Bharat. A lifetime is not sufficient to cover Her places of scenic beauty and cultural importance.
  - ✓ Be proud to be a Bharatiya.
- वन्दे मातरम ! भारतगौरवाय नमः !

Smt. Lakshmi Kumar

Editor - Chinmaya Adesh

Dated 26th August 2023

Glory of the Art of Self-Perfection

H. H. Swami Tejomayananda

Perfection is a word most commonly used, but understood differently by different people. What I understand by this word is improvement in ourselves from our present condition. The other day, I read a riddle, ‘what is the largest room in the world?’ and the answer was, ‘the room for improvement!’ *Self-perfection means self-improvement.*

Lord Krishna glorifies spiritual knowledge in the ninth chapter of Gita. He says to Arjuna, ‘you will be freed from all inauspiciousness (*ashubaat*) by gaining this wisdom.’ Here, inauspiciousness stands for all kinds of regrets, agitations and anxieties which usually mark our life as we meet with various challenges. The science of Vedanta assures us that we can make our life an enjoyable sport if only we have the right vision in all situations. This vision unfolds in us as we walk the spiritual path of saadhana.

We can think of self-improvement at the three levels of body (B), mind (M) and intellect(I). With our BMI, we can make or mar our life. The Lord mentions these levels in the third chapter itself while explaining how we get entangled in wrong attitudes which take root in us on the planes of *Indriya-s* (body), *manah* (mind) and *buddhi* (intellect). While we are complete within ourselves really as the spiritual Self, ignorance thereof gives rise to ‘desires’ on these three planes. These desires keep the misconceived ego in us alive and lead to various other impurities in us like anger, greed, disappointment etc. We regard the limitations of the body, mind and intellect as our own and, taking them seriously, fall into the trap of their never-ending demands. All that they ask for look so real and even ‘natural’. An angry man for example, thinks that anybody in his position would get angry and therefore his anger is ‘natural’ and very justifiable. Similarly, a lusty person would not question the mental mode of lust, but just falls

for it. The pleasure pursuit on the physical plane, emotional disturbances on the mental plane and confusions on the intellectual plane come to victimize us and life becomes miserable. *Vedanta helps us to put things in their proper place.* At its height, this becomes the wisdom of the Self.

The body is a tool that we need to use for good purposes. While we may take good care of a tool, keeping it in good, working condition, it would be dangerous to identify with the tool as though we are one with the tool and its wearing out is our own wearing out! If we do so, we become enslaved. How nicely the Lord tells us that we, as souls, come to have a body and discard it like people wear a dress and throw it away after some time! The body's place is to serve us the noble purpose of expressing pure love to one and all around us. '*Shareeram aadyam khalu dharma saadhanam,*' the body is indeed the first means to achieve Dharma (righteousness)! A car should take us to where we want to go. It

will be ridiculous if we have to go where the car wants to go! When we see in this way, a degree of detachment (freedom) and self-control are discovered within ourselves. This helps us become masters of situation and brings a glow of beauty in all that we do.

The case of the mind is not different in principle. It is subtler in nature. There is actually great amount of energy in all our emotions, positive or negative. While the negative ones become destructive, the positive ones are constructive. Lust, anger, jealousy etc. burn us within and cause injury to others, physically and mentally. The spiritual education is to harness the energy of all emotions to the positive, constructive form where it is selfless love. Acting through patience, relating with others in service mindedness, enjoying the sweet sentiment of devotion to the Lord of one's heart, our mind turns into a great blessing to us.

The mind and intellect together are often specified by the term “mind” and this subtle

equipment in us is to be trained in many respects. This is the topic of our scriptures all through. For example, one-pointedness is a quality we must develop. ‘*Bring the mind to where your hands are*’ said Pujya Gurudev, while giving us tips to success in an endeavor. Again, ‘*mind alone is Maya at play,*’ he observed while discussing Vedanta’s treatment of the cause of all delusions.

The intellect is the seat of values, judgements, ideologies, etc. Knowledge takes place in the intellect. Study, listening to teachers, pondering over issues with an honest, unbiased perspective help us develop the intellect into a very valuable tool to penetrate the mystery of Self-knowledge. A purified, one-pointed and well-informed intellect is verily the sharp arrow that hits and pierces the target of self-perfection in the bull’s eye!

We must live the Gita’s teachings to see for ourselves the wondrous subtleties of the art of self-perfection. It can be a most breathtaking adventure. The glory lies in how light

the journey of life becomes then and how meaning and joy fill every moment of our existence.

The following verse was found on an American soldier killed in World War II :

Look God! I have never spoken to you,
 But now I want to say “How do you do?”
 You see God, they told me You didn’t exist,
 And like a fool, I believed all this,
 Last night from a shell-hole I saw Your sky,
 I figured right then they told me a lie,
 Had I taken the time to see things You made,
 I’d have known they weren’t calling a spade
 a spade
 I wonder God if you’d shake my hand
 Somehow I feel You would understand.
 Funny I had to come to this hellish place,
 Before I had time to see Your face,
 Well I guess there isn’t very much more to
 say.
 But I’m not afraid since I know you are near.
 The signal: ‘Well, God, I’ll have to go;

I like You lots; and I want you to know.
 Look now, this will be a horrible fight
 Who knows? I may come to Your home
 tonight

Though I wasn't friendly to You before,
 I wonder God, if you'll wait at your door,
 Look, I'm crying. Me shedding tears
 I wish I had known You all these years,
 Well, I have to go now, God: Goodbye:
 Strange, since I met you,
 I'm not afraid to die..."

-----XXXXX-----

'Hum Hai Bharatiya' - Balavihar Celebration of
 Independence Day

हरिमीडे स्तोत्रम् परम पूज्य स्वामी तेजोमयानंद

सत्य या जगताचे कारणरहित कारण अधिष्ठान आहे. कारणाचे स्वरूप अधिक स्पष्टपणे पुढील श्लोकात दिलेले आहे.

सर्वज्ञो यो यश्च हि सर्वः सकलो यो
यश्चानन्दोऽनन्तगुणो यो गुणधामा ।
यश्चाव्यक्तो व्यस्तसमस्तः सदसद्य-
स्तं संसारध्वान्तविनाशं हरिमीडे ॥३॥

मी त्या श्रीहरिंची स्तुती करतो 'जे' सर्वज्ञ आहेत, 'जे' सर्व आहेत आणि सर्व कलांनी (सृष्टीच्या) युक्त आहेत, 'जे' आनंदस्वरूप आणि अनंत गुणांनी युक्त आहेत, त्रिगुणात्मिका माया 'त्यां'चे निवासस्थान आहे, 'जे' अव्यक्त, स्वतंत्र, पूर्ण, स्थूल आणि सूक्ष्म आहेत आणि संसाररूपी अंधकाराचा नाश करणारे आहेत.

सर्वज्ञः आणि सर्वः – प्रत्येक कार्याचे कारण असलेच

पाहिजे - (यत् कार्यं तत् सकर्तृकम्) जे काहीही नाही, अशापासून, कशाचीही उत्पत्ती होऊ शकत नाही. कोणती वस्तू किंवा कोणताही जीव कोणाविना निर्माण होऊ शकत नाही. प्रत्येक निर्मित वस्तूचे काहीतरी चेतन कारण असावेच लागते. लोक आपल्याला नेहमी विचारतात, “तुम्हाला माता-पिता आहेत का?” वनस्पती, पशू किंवा माणूस अचेतनापासून निर्माण झालेला नाही, हे नक्की. ते सर्व चेतन जीवाच्या, चेतन जिवंत पेशींपासूनच निर्माण झालेले असतात. जड वस्तू स्वतःहून काही निर्माणही करू शकत नाही आणि काही कार्यही करू शकत नाही. माती जर नुसतीच ठेवली तर ती मृद्घट बनू शकत नाही. त्यासाठी मातीच्या गोळ्याला आकार देऊन मृद्घट बनवणारा कुंभार लागतो. पडद्यावर प्रकाशित झालेली दृश्ये आपण पाहतो. पण त्यासाठी अभिनेता, कथानक लिहिणारा, निर्माता, दिग्दर्शक, संपादक, कॅमेरामन यांची आवश्यकता असते. खेळण्यातील बाहुल्यांचा सिनेमा तयार करण्यासाठी, त्यांची जुळवणी करण्यासाठी कुणाची

तरी आवश्यकता असतेच.

एका माणसाने आपल्या अतिथींपुढे बढाई मारली की त्याचा कारखाना पूर्णपणे मशीन व कॉम्प्युटरवर चालणारा आहे आणि ती कामे करण्यासाठी त्याच्याकडे रोबोज् आहेत. अतिथींना यावरून प्रेरणा मिळाली. त्यांना त्याचे प्रात्यक्षिक पाहावयाचे होते, पण कुचंबणा अशी झाली की, मशीन चालू करणारा ऑपरेटर त्या दिवशी रजेवर होता! एका सजीव व्यक्तीविना जड वस्तू काहीही निर्मित करू शकत नाही किंवा कार्य करू शकत नाही. म्हणूनच जगाचा निर्माता पूर्ण चेतन किंवा सर्वज्ञ असला पाहिजे. कुंभाराला घट कसा बनवायचा याचे ज्ञान असायलाच हवे – (घटकर्ता – घटज्ञः।) सर्वांचा निर्माता सर्वज्ञ असलाच पाहिजे – (सर्वकर्ता – सर्वज्ञः।)

काही शास्त्रज्ञ आणि तत्त्वज्ञानी असा दावा करतात की, प्रकृति आणि प्रधान, पदार्थ किंवा ऊर्जा यांच्यापासून जग स्वतःच निर्माण झालेले आहे आणि ते चैतन्य किंवा सजीवांची निर्मिती करण्यास सक्षम आहे. ते निसर्ग

नियमांनुसारच कार्य करते. पण ते तर्काधारित नाही, कारण जड (पदार्थ किंवा ऊर्जा) त्याच्या व्याख्येनुसार ज्याला काही समजत नाही असे स्वतःलाही न जाणणारे आहे. एक क्षुल्लक सेफ्टी पीन बनवण्यासाठी सुद्धा खूप ज्ञानाची आणि निर्मिती कौशल्याची गरज असते. जो काही जाणत नाही असा, ज्ञान नसलेला, कशाची तरी निर्मिती त्याचप्रमाणे बहुविध वस्तूंची मांडणी सृष्टिनिर्मिती इतकी पूर्णत्वाने कशी काय करू शकेल? म्हणून सत्य - ईश्वर जगताचे चेतन सर्वज्ञ कारण आहे.

मृद्घटाचे निमित्त कारण कुंभार आहे आणि उत्पादन कारण माती आहे. जगताचे उपादान कारण काय किंवा कोण आहे ? काळ, आकाश, पदार्थ आणि ऊर्जा - ज्यांच्यापासून जग बनलेले आहे ते - कोणी बनवले आहे? सत्य शाश्वत असल्यामुळे आणि निर्मितीपूर्वी ते एकच असल्यामुळे तेच एक उपादान कारण असू शकते. सत्य/ईश्वर हाच केवळ काळ, आकाश, पदार्थ आणि ऊर्जा यांच्यातून अभिव्यक्त झालेला आहे. सर्व पदार्थांचे

आणि ऊर्जेचे अंतिम कारण काय आहे याचा शास्त्रज्ञ शोध घेत असतात. परंतु त्यांचा तो शोध एखाद्या छोट्याशा अणूपर्यंत किंवा देवकणापर्यंतही पोहोचत नाही; प्रत्यक्ष ईश्वरातच पोहोचतो.

शास्त्रज्ञांच्या एका समूहाने ईश्वराला सांगितले, “तुम्ही आता तुमच्या ‘निर्माता’ या पदाचा त्याग करा आणि निवृत्त व्हा, कारण शास्त्राची इतकी प्रगती झाली आहे की ते कशाचीही निर्मिती करू शकते. ईश्वराने एकदम होकार दिला, पण एक अट घातली की शास्त्रज्ञांनी त्यांची क्षमता सिद्ध करायला हवी.” ‘त्यां’नी त्यांना एक घट निर्माण करावयास सांगितला. शास्त्रज्ञांना हे काम खूप सोपे वाटले. त्यांनी थोडीशी माती घेतली आणि ते घट करण्यास सुरुवात करणार इतक्यात ईश्वर म्हणाला, “मातीही तुमची तुम्हीच तयार करायची.” शास्त्रज्ञ म्हणाले, “क्षमा करा देवा ! तुमची नियुक्ती पुन्हा झालेली आहे.” मानवी निर्मिती केवळ पदार्थ व ऊर्जा यांच्यातील मर्यादित परिवर्तन, नवीन नाव आणि आकार

देणे इतकीच आहे. ते फक्त रंगानी चित्र रंगवतात, दगडातून मूर्ती कोरतात, विटा, माती, सिमेंट, काचा आणि लोखंड यांच्यापासून इमारती साकारतात. ते काळाची किंवा पंचमहाभूतांची निर्मिती करू शकत नाहीत. सत्य/ईश्वर हेच जगताचे निमित्त आणि उपादान कारण आहे.

कुंभार घट बनवतो, ते विकतो आणि पुन्हा घरी परततो. कंत्राटदार घर बांधतो आणि तेथून निघून जातो. त्यानंतर छत गळते आणि जमिनीला तडे जातात! ईश्वर जगताची निर्मिती करून वैकुंठात किंवा स्वर्गात विश्रांती घ्यायला जातो का? घटापासून कुंभार भिन्न असतो आणि घट निर्माण केल्यानंतर घटाची स्थिती काय आहे याबद्दल अनभिज्ञ असतो. परंतु माती घटाला पूर्ण व्यापून असते व कायम घटाबरोबर राहते. लोकांना असे वाटते की, ईश्वर जगताचे निमित्त कारण आहे आणि तो स्वर्गामध्ये राहतो. परंतु ईश्वर जगताचे उपादन कारणही असल्यामुळे तो संपूर्ण सृष्टीला व्यापून आहे.

दही होण्यासाठी दुधाचे विरजण लागते, याप्रमाणे जग सत्याचा विकार आहे असे म्हणता येत नाही. कारण सत्य अविकारी आहे. कुटुंबाच्या संख्येत मुले भर टाकतात, माता-पित्यांचा आनंद द्विगुणित करतात, त्यांच्या मिळकतीत भागीदार होतात आणि त्यांची संपत्ती व मालमत्तेत विभागणी करतात. असे घडते याचे कारण जगत हे दृश्यमात्र आहे. जेव्हा निमित्त कारण व उपादान कारण एकच असतात तेव्हा कार्य किंवा निर्मित वस्तू ही केवळ दृश्य किंवा भ्रम असते. उदाहरणार्थ, जाग्रत मन हे स्वप्नद्रष्टा व स्वप्नजगत यांचे निमित्त व उपादान कारण आहे. स्वप्नद्रष्ट्याला स्वप्नातील सर्व काही खरे वाटत असते. पण जागे झाल्यावर मला चांगलेच ठाऊक असते की संपूर्ण स्वप्न स्वप्नात सत्य वाटणाऱ्या घटनांनी मीच प्रक्षेपित केलेले असते- जे स्वप्नाइतकेच सत्य असते. स्वप्नात मी जिंकलेले लॉटरीचे तिकीट मला जाग्रत जगात श्रीमंत करत नाही. त्याचप्रमाणे स्वप्नातले सरकार माझ्याकडून आयकराची मागणी करू शकत नाही. हे सर्व

दृश्य होते. म्हणूनच सत्य/ईश्वर एकमेव, अविकारी जगताचे अभिन्न-निमित्त-उपादान कारण आहे. ज्याचे निर्देशन या श्लोकात सर्वज्ञः सर्वः या शब्दांनी केलेले आहे. (अभिन्न-निमित्त-उपादान-विवर्त-कारण).

म्हणूनच 'तो' सर्वः, सर्वव्यापी, सर्वज्ञः आणि सर्ववित् आहे.

शक्तिशाली आणि अहंकारी हिरण्यकशिपू नास्तिक होता. त्याने त्याच्या मुलाला - महान भक्त प्रल्हाद याला विचारले, "तू ज्याची पूजा करतोस तो देव कुठे आहे?" प्रल्हादाने उत्तर दिले, "तो कुठे नाही?" त्यावर हिरण्यकशिपूने विचारले, "तो या खांबात आहे का?" आणि त्याने त्या खांबावर लत्ताप्रहार केला. भगवान नृसिंह रूपात प्रकट झाले आणि 'त्यां'नी हिरण्यकशिपूचा वध केला. अज्ञान आणि अज्ञानजनित अहंकार यांचा नाश सत्याच्या ज्ञानाने किंवा ईश्वराच्या दर्शनाने होतो.

सकलाः - सकलाः याचा अर्थ 'सह कला' म्हणजे कलांसहित. पृथ्वी आणि सूर्य यांच्याभोवती फिरणाऱ्या

चंद्राच्या स्थितींमुळे आपल्याला त्याच्या कला दिसतात, जसे प्रतिपदेचा चंद्र, अर्धचंद्र किंवा पूर्ण चंद्र. या कला आपल्या मनाला आल्हाद देतात. सत्य/ईश्वर, निष्कल म्हणजे कलारहित आहे, 'तो' दिव्य व प्रत्यक्ष दिव्यत्व आहे आणि संपूर्ण जगत त्याच्या कला व अंगांसहित आहे - सृष्टीचा प्रत्येक स्तर, धारणा व नाश. परमेश्वरापासूनच चौसष्ट कलांचा उद्भव झालेला आहे आणि त्या 'त्या'च्या विभूती आहेत. सर्व कलांचे पहिले गुरू हे भगवानच आहेत (अखिल-कला-आदि-गुरू).

आनंदः - अवलंबित्व हेच दुःख आहे आणि स्वतंत्रता हेच सुख आहे. (सर्व परवशं दुःखं सर्वमात्मवशं सुखम्।- मनुस्मृति-४.१५९) ईश्वर हे एकच चैतन्यस्वरूप निमित्त आणि उपादान कारण असल्यामुळे जगाच्या निर्मितीसाठी 'ते' पूर्णपणे स्वतंत्र आहेत, ते निर्माण करू शकतात, करू शकत नाहीत किंवा अन्यथा करू शकतात. (कर्तुम् अकर्तुम् अन्यथा कर्तुं शक्य) म्हणून ते सृष्टी असताना अथवा नसतानाही सुखी

असतात.

मानवी निर्मिती बहुधा त्यांच्या अपूर्णतेची अभिव्यक्ती असते. आपण निर्माण करतो त्या मागे अपेक्षा, साशंकता असतात व त्यासाठी आपल्याला खूप प्रयत्न करावे लागतात. नऊ महिन्यांच्या गर्भावस्थेनंतर व त्यानंतरच्या प्रसुती वेदना भोगल्यानंतर बाळ जन्माला येते. मुख्य अभिनेत्याला एकदा विचारण्यात आले की, त्याचा येणारा सिनेमा सुखांतिका आहे की दुःखांतिका. त्याने उत्तर दिले, 'ती सुखांतिका आहे, पण बॉक्स ऑफिसमध्ये अपयशी ठरल्यास ती दुःखांतिका होईल.' आपल्याकडे जे असते ते आपण देतो आणि आपण जसे असतो तसे निर्माण करतो. कोणीतरी म्हटले, "दुःख जेव्हा दुसऱ्यांबरोबर सहभाजित केले जाते तेव्हा ते अर्थे होते. मी माझे दुःख तुमच्याशी सहभाजित करू शकतो का?" त्याने उत्तर दिले, "कृपा करून तसे काही करू नका. मी गणिताच्या पुस्तकाप्रमाणे आहे. माझ्या स्वतःच्या समस्या भरपूर आहेत!" ईश्वर परिपूर्ण आणि संपूर्ण आहे; आपल्यासारखा नाही.

आपल्या परिपूर्तीतून 'तो' सहजतेने निर्मिती करतो. त्याची निर्मिती म्हणजे त्याच्या प्रेमाची व आनंदाची अभिव्यक्ती आहे.

अनन्तगुणः, गुणधाम - एका कुंभाराकडे घट निर्माण करण्यासाठी कौशल्य, साधने व शक्ती असावी लागते. याशिवाय ज्ञान व पदार्थही असावे लागतात. (घटस्य कर्ता घटशक्तिमान्।) ईश्वर सर्वज्ञ, सर्वव्यापी तर आहेच, पण तो सर्व शक्तिमानही आहे. (सर्वस्य कर्ता सर्वशक्तिमान्।) 'त्या'च्या बाबतीत सर्व काही सुंदर, अगणित किंवा अनंत आहे. म्हणूनच 'त्या'ला दयासागर, गुणसागर, क्षमता व कौशल्ये यांचा प्रदाता, कृपासागर, प्रेमसागर इत्यादी नावांनी पुकारले जाते.

'त्या'ची दया खरोखरच अचिंतनीय आहे. आपला प्रिय सखा अर्जुन याचे रक्षण करण्यासाठी 'त्या'ने स्वेच्छेने महाभारत युद्धात शस्त्र न उचलण्याचा आपला पण मोडला. (अपना मान भले टल जाये पर भक्त का मान न टलते देखा।- भजन) 'त्यां'चे सौंदर्य अनिर्वर्चनीय

आहे. खर-दूषण हे 'त्या'चे जन्मजात शत्रू. भगवंतांचे सौंदर्य पाहून ते दोषे भारावून गेले.

हे संपूर्ण विश्व अन्य मदतीशिवाय निर्माण करणे, धारण करणे व त्याचा संहार करणे या ईश्वराच्या वैशिष्ट्यपूर्ण क्षमता आहेत. 'ते' मायेचे निवासस्थान आहेत, 'त्यां'ची अनंतशक्ती अशक्य ते शक्य करू शकते. (अघटितघटनापटीयसि सा माया।- मायापञ्चकम्।) ती इच्छाशक्ती, क्रियाशक्ती व ज्ञानशक्ती यांनी तसेच सत्त्व, रजस् व तमस् या तीन गुणांनी युक्त आहे.

ईश्वर त्याच्या सत्स्वरूपात अनाम, निराकार आणि निर्गुण आहे. 'त्यां'च्याकडे केवळ नाम-रूप-गुण यांनी युक्त असलेल्या संपूर्ण विश्वरूपात अभिव्यक्त होण्याची वैशिष्ट्यपूर्ण क्षमता आहे, असे नव्हे तर, श्रीकृष्ण व श्रीराम अशा दिव्य व विशेष रूपात अवतरित होण्याचे सामर्थ्यही त्यांच्यात आहे.

'त्या'ची शक्ती आणि गुण अनंत आहेत. श्रद्धाळू लोक 'त्या'चे 'त्या'च्या गुणांचे दर्शन सर्वत्र करतात आणि

अश्रद्धा लोक दुर्दैवाने 'त्या'ला कुठेही पाहत नाहीत. अश्रद्धा लोकांना 'त्या' उपस्थितीची आणि वैभवाची कितीही प्रमाणे दिली तरी पुरे पडत नाहीत आणि सश्रद्धा लोकांना कोणत्याही तर्काची किंवा प्रमाणाची गरज वाटत नाही.

अव्यक्त आणि व्यक्त- परमसत्य/ईश्वर नेहमीच इंद्रिय ज्ञान, वाणीने वर्णन किंवा मनाने जाणणे यापासून अव्यक्त राहतो. पुढच्या कल्पाच्या आधी आणि आधीच्या कल्पाच्या प्रलयकाळी संपूर्ण विश्व 'त्या'च्यामध्ये अव्यक्त स्थितीत राहते. 'त्या'च्या अमर्याद सुप्त क्षमता, गुण, ज्ञान आणि शक्ती यांचा एक छोटासा अंश अनंत ब्रह्मांडे व त्यातील नामरूपे या प्रचंड विस्तारात अभिव्यक्त होतात. संपूर्ण अव्यक्त हे व्यक्ताहून खूप खूप विस्तारलेले आहे. उदाहरण - अगणित लाटा, वेगवेगळ्या आकाराचे, रंगांचे, रूपांचे बुडबुडे समुद्राच्या पृष्ठभागावर पुन्हा पुन्हा प्रकट होण्याची व अदृश्य होण्याची लीला करत असतात. परंतु अनंत विस्ताराचा खोल समुद्र निस्तरंग व शांत असतो.

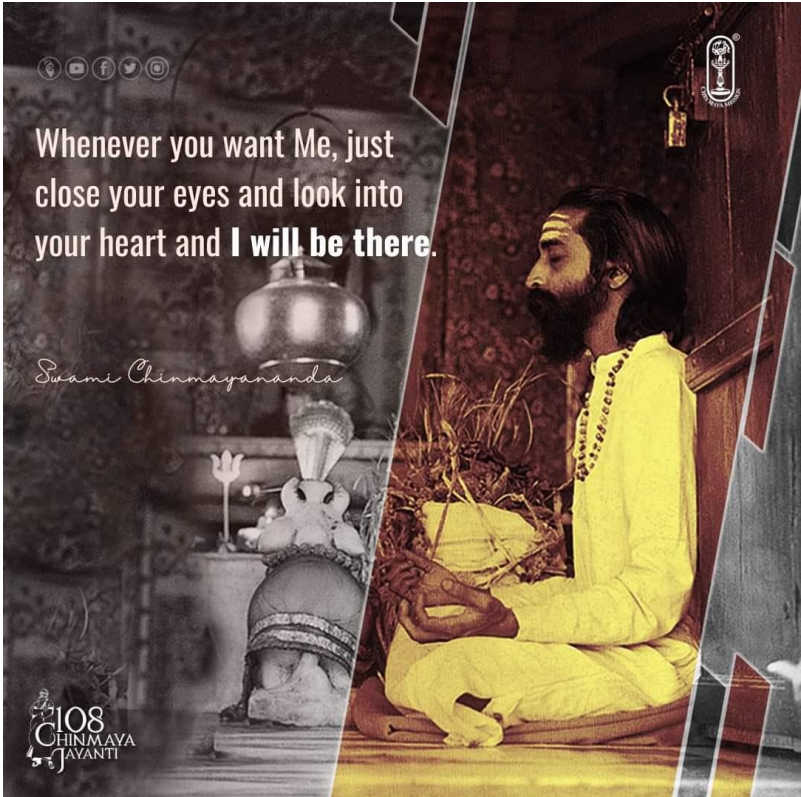
जंगलात पेरलेली विशिष्ट प्रकारची आंब्याची कोय विशिष्ट प्रकारच्या आंब्याच्या झाडाला जन्म देते. जंगलामध्ये झाडे-झुडपे, वनस्पती व अविकसित अशा अनेक जाती भरलेल्या असतात. त्याचप्रमाणे विशिष्ट नाम-रूप गुणांनी युक्त असलेल्या व्यक्तींना 'व्यष्टी' किंवा 'व्यस्त' असे म्हणतात व त्या सगळ्यांचे जे एकत्रित रूप त्याला 'समष्टी' किंवा 'समस्त' असे म्हणतात.

सत्-असत् - सूक्ष्म म्हणजे ते जे इंद्रियांद्वारे ग्रहण केले जात नाही आणि स्थूल म्हणजे ते जे इंद्रियांद्वारे ग्रहण केले जाते. व्यष्टी आणि समष्टी अनुभवाचे जगत म्हणजे ईश्वर. सर्व जीवांची स्थूल शरीरे तसेच समष्टी शरीरे, स्थूल व सूक्ष्म विचार, ज्ञान आणि पंचप्राण म्हणजे हे अनुभवाचे जगत.

अशा ईश्वराची स्तुती किंवा पूजा कोण बरे करणार नाही? अयोग्य व्यक्तीची स्तुती करणे आणि योग्य व्यक्तीची स्तुती न करणे हे दोन्ही अपराध आहेत. संत सूरदास म्हणतात, "की त्यांनी अश्रद्ध, अयोग्य व्यक्तींची सेवा

करण्यात वेळ वाया घालवला आणि ईश्वराच्या भक्तांची सेवा केली नाही हे दुःखदायक आहे.” (हरिजन छांडि हरि-विमुखन की निसदिन करत गुलामी॥ - संत सूरदास). आपण स्तुती करतो एवढेच नव्हे तर त्यांची प्रार्थनाही करतो की, ‘त्यां’नी जसा हिरण्यकशिपूचा नाश केला, तसाच आपल्याही जीवनात खऱ्या ज्ञानाचा अवतार घेऊन अज्ञानाचा नाश करावा.

-----XXXXX-----

Daivi Sampatti Santoshaha (Contentment)

[This column is a transcription by Smt. Malati Majumdar, a study class member, of the talks based on the Bhagawad Geeta titled 'Daivi Sampatti' - the spiritual wealth to be acquired by a seeker, posted in the YouTube channel of Chinmaya Mission Mulund, from 3rd January to 2nd February 2022.]

In Chapter 12, the Lord proclaims

सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः।

मय्यर्पितमनो बुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥ 14 ॥

santuṣṭhaḥ satatam yogī yatātmā dṛiḍha-niśhchayah

mayy arpita-mano-buddhir yo mad-bhaktaḥ sa me priyah

santuṣṭhaḥ—content; *satatam*—

steadily; *yogī*—united in devotion; *yata-*

ātmā—self-controlled; *dṛiḍha-niśhchayah*—

firm resolve; *mayi*—to me; *arpita*—

dedicated; *manah*—mind; *buddhiḥ*—

intellect; yah—who; mat-bhaktah—My devotees; sah—they; me—to Me; priyah—very dear

सततं सन्तुष्टः - What does सन्तोषः mean? तोष, तुष्यन्ति, तृप्ति...

Shankaracharyaji has explained the word “Santosh” as *Alam Pratyay Sanjatah* – One in whom the feeling of अलम् has arisen. What is the feeling of अलम् – it means enough, no more! When one is served food and is satiated, one says अलम्, no more! What is the deciding feature of contentment (अभिव्यक्ति)? It is an experience of अलम् प्रत्यय – not merely in context to food but in life itself. There is no strong desire that dominates in this state of contentment. The thought prevails, “I have attained all that I need in life, I have nothing more that I need.” This is contentment.

Such a feeling has been touched upon by the Lord in Chapter 4, verse 22 as – यदच्छालाभसन्तुष्टो - Yadṛichchhā - that which is the wish of the Lord. Whatever gain (lābha)

comes of its own accord one experiences contentment (तृप्ति, सन्तुष्ट).

What does this mean? The first manifestation of contentment is अलम् प्रत्यय i.e. complete satiation, contentment, not wanting anything more. If the feeling of अलम् प्रत्यय is not completely experienced, then one will keep up efforts and notwithstanding outcome, accept the fruits of labour - whatever is gained or lost as willed by the Lord.

For example, a disciple is in service to his Master (Guru), and when the Guru acknowledges his service saying “One’s service must be like Ramesh”- the mere mention of his name fills the heart of the disciple with contentment. Here the disciple had no expectations of reward or recognition for his service – the mere mention of his name by his Master is enough.

यदृच्छालाभसन्तुष्ट – means an attitude of acceptance of any outcome from प्रारब्ध (Fate), received as Divine Will with utmost

contentment. The life of one who has such an attitude of contentment (सन्तुष्ट) is devoid of expectation of gain i.e. (लाभ-निरपेक्ष). His mind will not keep thinking, “Something good should happen in life.....This should have happened..... It would be great if this happened.”

Generally, when something good happens there is a feeling of contentment and if what good happened was what one was hoping for, then the feeling of contentment is heightened. अलभ्य लाभ – when one gains something that was not anticipated, expected or even sought – then again one feels contentment.

What is the state of the mind of a Saadhak who is content? No feelings arise in his mind about future expectations – he lives in the present. The attitude is that whatever comes my way will be in my best interest – this is यदृच्छालाभसन्तुष्ट. This world is ruled by God – He is agnostic to affinity or aversion (राग-द्वेष), He is impartial, whatever He gives will be

propitious -in my best interest alone (मंगल | कल्याण).

Without devotion, contentment in life is difficult. In fact, this is a trait of a true devotee (भक्त). The Lord is particularly fond of those devotees who are सतत् सन्तुष्ट. What does सतत् mean? It is often experienced that the feeling of contentment is temporary, transient – i.e. short-lived. सतत् means always, constantly, steadily... The feeling of contentment is perennial, permanent in life...with everything that is received in the present as well as may be received in future that will be to best interest. There is no expectation about any desired outcome or gain.

So there are two aspects in contentment – the first is *Alam Pratyay* - प्रत्यय or वृत्ति i.e. the concept / mindfulness to the feeling of complete satiation - अलम् – abundance that does not leave room for more desires.

And secondly, whatever one receives is in

one's best interest - यदृच्छालाभसन्तुष्ट – this is not a reluctant acceptance – like pretending to like sour grapes – that is not what is the attitude indicated – he is truly *experiencing* contentment. Why is he experiencing such feelings of contentment even at the face of adversity? Firstly, because he has no “desired outcome” expectations and secondly he has resolute faith in God. Even when faced by misery, grief, he accepts it as - Kripa (कृपा) - the concept of divine grace.

There is another way of understanding this concept – in our routine life there must be some act that will give rise to a feeling of contentment that will last at least for the day. Any activity like chanting (jaapa), offering prayers (prayers), service (seva), self-study (swadhyay), devotion (parayan) – that will create a feeling of well-being and contentment when engaged in. One must have at least one such disciplined, dedicated activity in life – chanting, visiting temples – the contentment from such activities lasts

through the day.

In the absence of such a source (स्रोत), a person becomes an extrovert (बहिर्मुखम) – i.e. he starts to seek contentment externally i.e. in worldly objects.

Any practice that instantly gives rise to feeling of peace and contentment in the mind should be made a part of one's routine. Study of spiritual scriptures, chanting Vishnu Sahasranama, prayers, chanting etc. With practice, the feeling of contentment will start arising. This is also another means to achieve contentment in life.

The primary manifestation however is अलम् प्रत्यय i.e. complete satiation, contentment, not wanting anything more.

-----XXXXX-----

Rudrabhishek on Adhik Shravan Somvaar

Chinmaya Shreeram is open to devotees for darshan during daily chanting from 5pm and Arati at 6.30 pm.

Chanting schedule (5 to 6 pm):

Monday	Narayaneeyam and Shiva Stotras
Tuesday	Ganapati Atharvasheersham
Wednesday	Ramcharitmanas
Thursday	Vishnu Sahasranaam, Bhagawad Geeta & Guru Stotras
Friday	Lalita Sahasranaam & Devi Stotras
Saturday	Hanuman Chalisa & Hanumat Stotras

6pm to 6.30pm (Daily) – Ram Raksha Stotra, Shri Suktam, etc.

Chinmaya Mission Mulund

Published by Lakshmi Kumar (98205 90472)
for Chinmaya Mission Mulund and
Published from "Chinmaya Shreeram"
8, Aroto House, P. K. Road, Mulund (W),
Mumbai – 400080.

Email : info@chinmayamissionmulund.com

Tel.: 2567 1381 :+91 22 2567 1381

 YouTube Chinmaya Mission Mulund

www.chinmayamissionmulund.com